

Kritik mot Polismyndigheten i Stockholms län och en polisman där, som spridit information på ett fördomsfullt sätt

Beslutet i korthet: Polisen distribuerade ett "varningsutskick" till enskilda som var engagerade i ett brottsförebyggande projekt. Där utpekades bl.a. personer av vissa nationaliteter som misstänkta för brott. Under förutsättning att de grundas på ett hållfast sakligt underlag finns det inget att invända mot att upplysningar om risker för brott m.m. sprids inom projekt av detta slag. Uttalanden från myndigheter måste dock göras med respekt för alla människors lika värde (jfr 1 kap. 2 § regeringsformen). Polisen ska vidare uppträda på ett sätt som inger förtroende och aktning. Formuleringarna i detta utskick, som var generaliserande och svepande, gav ett fördomsfullt intryck.

Anmälan och utredning

I en anmälan till JO ifrågasatte AA formuleringarna i ett s.k. varningsutskick från Polismyndigheten i Stockholms län. Utskicket, som gjordes via e-post, hade i huvudsak följande lydelse.

VARNINGSUTSKICK till er som är engagerade i "Grannsamverkan"

Vi ser en möjlig trend till ökning av inbrotten i distriktet, vill uppmana till förhöjd uppmärksamhet i era bostadsområden!

Efter att maj och början av juni varit lite lugnare på inbrottsfronten så märks nu en tydlig ökning, framför allt i kringliggande distrikt vilket oftast brukar innebära att en ökning är på gång även här i Södertörn

Fenomen att vara vaksamma på och som kan sättas i samband med tillgreppsbrott just nu i närliggande granndistrikt. (*informationen kommer från Söderortspolisens bostadsgrupp*)

Sydamerikaner – i första hand från Chile. Flera tips om att garanter som hushållar med rum och mat har tagit hit hitresta "turister" för att begå bostadsinbrott.

Rumäner – den senaste tiden har det i olika sammanhang dykt upp anmärkningsvärt många personer med rumänskt påbrå och som kan misstänkas för diverse tillgreppsbrott, bl.a. bostadsinbrott. OBS! grupper om både kvinnor och män gripna (och sedermera släppta) för förberedelse till inbrott.

Litauer – det finns även tips och iakttagelser om att hitresta personer från Litauen just nu begår flitigt med tillgreppsbrott. Extra vaksamhet på bilar med litauiska registreringsnummer.

Västerort Konstellationer om 3–4 män hemmahörandes i Västerort som kör omkring i Södra förorterna utan rimliga förklaringar...

Det har bla inkommit flera tips om att 3–4 mörkhyade, kraftigt byggda män har setts i samband med inbrott. Med stor sannolikhet hemmahörande Västerort.

Polismyndigheten i Stockholms län (tf. bitr. länspolismästaren BB) inkom med ett yttrande. Myndigheten upplyste att utskicket hade sänts till cirka 114 personer i Huddinges grannsamverkan. Drygt 90 av dessa hade genomgått en särskild tvåtimmarsutbildning för att vara kontaktpersoner. Myndigheten upplyste vidare:

I mitten av juni fick CC ett utskick från Söderorts bostadsinbrottsgrupp om att det var väldigt hög andel inbrott i Söderort, att sydamerikaner, litauer, rumäner och delar av Västerortsligan alla var bevisligen aktiva. Det var inte löst tagna gissningar utan underbyggd underrättelseinformation från polisen, varför CC ansåg att det var lämpligt att snabbt gå ut med denna information till Huddinges grannsamverkans nätverk, i syfte att polisen, om möjligt, snabbt skulle kunna få information via nätverket om dessa konstellationer även kom till Huddinge för att göra inbrott. Detta skulle då kunna stävja att det blev samma ökning av inbrott som Söderort just då drabbats av. Att minska inbrotten ingår i Närpolisen Huddinges mål under året.

Polismyndigheten hade inhämtat upplysningar från den berörda befattningshavaren, CC, som därvid uppgett att det var mycket olyckligt att informationen av vissa hade tolkats på det sätt som skett. Hennes avsikt hade inte varit att peka ut folkgrupper, utan att sprida faktabaserad information om ligor som vid den aktuella tidpunkten härjade i granndistriktet. I yttrandet anfördes vidare:

Det lokalt förankrade brottsförebyggande arbetet har en avgörande betydelse för samhällets brottsutveckling. I det förebyggande arbetet mot inbrott i permanentbostad finns sedan flera år ett väl utvecklat samarbete mellan polismästardistriktets många grannsamverkansföreningar och polisen. Syftet med samarbetet är att öka tryggheten i och omkring medborgarnas boendemiljö och att minska förekomsten av inbrott i människors bostäder.

En betydelsefull del i arbetet med grannsamverkan är att hålla medborgare och boende informerade om den aktuella situationen i deras bostadsområde. Detta görs till exempel genom att huvudkontaktombuden i grannsamverkansföreningarna får tillgång till månatlig statistik gällande bostadsinbrott. Med ledning av dessa uppgifter kan de utläsa eventuella trender och mönster, såsom frekvens, typ av bostäder, särskilt utsatta områden, tillvägagångssätt, säsongsvariation etc. Denna kunskap hos grannsamverkansföreningarna, de boende samt hos fastighetsägare och hyresvärdar m.fl. är av stor vikt i arbetet med att förbättra kunskapen om hur man bäst skyddar sig mot och förhindrar inbrott.

Vid sidan av statistik kan det finnas andra, faktabaserade uppgifter, som kan ha stor betydelse i det brottsförebyggande arbetet. I det aktuella utskicket finns uppgifter bl.a. om personer från Sydamerika, Rumänien och Litauen. I utskicket nämns exempelvis uppgifter om s.k. ”garanter”, vilka tillhandahåller mat och husrum åt hitresta turister från i första hand Chile. Här hänvisas vidare till uppgifter om förekomsten i olika sammanhang av anmärkningsvärt många rumäner som kan misstänkas för diverse tillgreppsbrott. I utskicket uppmanar polisen till extra

vaksamhet på bilar med litauiska registreringsskyltar då det finns tips och iakttagelser om att hitresta litauer begår många tillgreppsbrott.

Syftet med utskicket har varit att förse grannsamverkansföreningarna och de boende med relevant information om den aktuella situationen i deras respektive områden och att uppmana till vaksamhet och förhöjd uppmärksamhet gällande vissa fakta som polisen, genom underrättelser, lagföring och annat utredningsarbete, har fått fram i arbetet med att bekämpa bostadsinbrott.

Polismyndigheten redovisade under rubriken bedömning bl.a. följande.

Det finns ett starkt behov för polismyndigheten att sprida information till allmänheten i syfte att förebygga inbrott i bostad. Myndigheten anser att faktabaserad information om exempelvis inbrottsligor, deras tillvägagångssätt etc. och i det sammanhanget även eventuell uppgift om deras nationella ursprung inte strider mot gällande regler. Myndigheten vill i detta sammanhang även peka på det faktum att bostadsinbrott upplevs som mycket integritetskränkande för den enskilde.

Beträffande det aktuella ”varningsutskicket” anser myndigheten dock att det i vissa delar var olyckligt formulerat och utformat, då det vid en hastig genomläsning kunde ge intryck av att särskilda nationaliteter som helhet utpekades som brottsliga, vilket också CC insåg då hon fick sådana synpunkter från allmänheten. De generella termer och svepande uppgifter om nationalitet, dessutom skrivna i fetstil, borde således inte ha använts. I stället borde tydligare fakta ha presenterats, t.ex. mer beskrivande information om de faktauppgifter som framkommit om inbrottsligor, varvid nationaliteten endast är en begränsad omständighet bland andra relevanta omständigheter.

Myndigheten kan vidare konstatera att det är väsentligt att ta i beaktande den spridningseffekt ett e-postmeddelande kan få när det skickas externt till mottagare utanför myndigheten. Detta faktum medför att det krävs noggranna överväganden vad gäller formuleringar av meddelanden, då missuppfattningar lätt kan uppstå om andra mottagare än de avsedda tar del av meddelandet, vilket också blev fallet med det aktuella utskicket.

Polismyndighetens bedömning var dock att uppgifterna i ”varningsutskicket” – trots den olyckliga utformningen – inte kunde anses stå i strid med gällande bestämmelser.

Bedömning

Under förutsättning att de grundas på ett hållfast sakligt underlag finns det inget att invända mot att upplysningar om risker för brott m.m. sprids inom ramen för ett brottsförebyggande projekt.

Jag har i detta fall inte grund för att ifrågasätta det sakliga underlaget, som enligt polismyndigheten bestod i underrättelseinformation och sådant som framkommit i förundersökningar. Jag noterar vidare att utskicket inte var riktat till allmänheten utan till särskilda kontaktpersoner, som deltog i grannsamverkan mot brott.

Även i ett sådant sammanhang måste dock uttalanden på en myndighets vägnar göras med respekt för alla människors lika värde (jfr 1 kap. 2 § regeringsformen). Det finns också skäl att erinra om 4 kap. 1 § polisförordningen, där det föreskrivs att anställda inom polisen ska uppträda på ett sätt som inger förtroende och aktning.

Information av det slag som här sprids måste med andra ord utformas med omsorg och omdöme. Formuleringarna i utskicket var, som polismyndigheten själv

konstaterat, generaliserande och svepande. Även om det inte varit avsikten gav materialet sammantaget ett fördomsfullt intryck, något som skulle ha kunnat undvikas om det hade utformats med större eftertanke. Så som det nu såg ut motsvarade det inte de rättsliga krav som måste ställas på myndighetsinformation. Polismyndigheten och polisinspektören CC kan därför inte undgå kritik.